

Stickin' it to the man

Lessen van activistisch Nederland

Afgelopen jaar heb ik me verdiept in Nederlands activisme, uit frustratie en als onderzoek voor een roman. Maar vooral uit frustratie. Hier is wat ik heb geleerd.

Dat het iets absurds heeft om de gemeente om toestemming te vragen voor een demonstratie tegen het beleid van de gemeente, maar dat de ideologische onzuiverheid hiervan een stuk beter te verteren is dan een gummiknuppel tegen je knieën. Wie dit telefoontje moet plegen, wordt bepaald op basis van wie het witste klinkt.

Dat twee paar sokken en oude sneakers het geheime recept tegen blaren zijn. Tijdens het lopen kun je een liedje gaande krijgen door het heel hard te gaan zingen en te hopen dat de mensen om je heen mee gaan doen. Het helpt als de tekst en de melodie zo eenvoudig mogelijk zijn.

Dat je de meeste protestborden kunt hergebruiken.

Tijdens het lopen zul je de volgende mensen zien: een man van in de vijftig met een canvas legerjack en een uitgelubberd gat in zijn wenkbrauw met een spijker erdoorheen, die een biologische peer eet. Een hyperblond meisje met een roze pet en een spiegelzonnebril op die een regenboogvlag als een cape om zich heen heeft geslagen en in haar ene hand een vel papier met het symbool voor vrouwelijkheid heeft en in haar andere een McFlurry. Een ernstige Surinaamse mevrouw in een grijze vilten jas die eruitziet als de voorzitter van een mensenrechtencommissie.

Dat er tijdens demonstraties soms mensen door de groep heen gaan lopen om flyers uit te delen voor technofeesten en korting bij lokale pizzeria's. Er is de impuls om die mensen hardhandig weg te sturen, maar tegelijk merk je vrij snel dat deze mensen het waarschijnlijk een stuk moeilijker hebben dan jij, financieel gezien, en hen het leven nog moeilijker maken gaat precies in tegen het punt dat je probeert te maken met je demonstratie. Als je deze mensen wilt confronteren moet je dat doen met oprechte empathie en begrip voor hun situatie. Je leert snel dat dit niet alleen iets anders is dan middenklasse beleefdheid, maar zo'n beetje het tegenovergestelde ervan.

Dat de meeste mensen op straat vriendelijk en ondersteunend klappen als je langsloopt en anderen bijna volle blikken bier naar je zullen gooien vanuit rijdende auto's. Dat je onmogelijk kunt voorspellen hoe iemand gaat reageren als je hem of haar begint te filmen. Dat een goede megafoon op een open veld een bereik van ongeveer tien meter heeft. Dat een pop van papier-maché niet goed brandt als de lijm nog niet droog is.

Bij je eerste feministische leesgroep zit je in een gezelschap met tien vrouwen en drie mannen en zijn de mannen nog steeds het meeste aan het woord. Op een gegeven moment beginnen ze schuld bewust hun mond te houden, waarna er stiltes vallen die minutenlang boven de tafel hangen. Zelfs als de gespreksleider directe vragen begint te stellen durven sommige van de vrouwen zich niet in het gesprek te mengen, of geven ze aan dat ze liever luisteren dan meepraten.

Op die avond leer je twee dingen: dat je nooit namens iemand anders kan besluiten of een situatie veilig is, en dat de paar feministen die echt een hekel aan mannen hebben meestal zelf ook mannen zijn.

Dat het conceptueel gezien veel makkelijker is om over iemand na te denken als trans dan als genderneutraal. Het kost wat tijd voor je brein in staat is om iemand echt te zien als een mens die niet mannelijk en niet vrouwelijk is, in plaats van dat je tijdens een gesprek de hele tijd op en neer flippert tussen die twee categorieën, afhankelijk van wat ze zeggen en hun gezichtsuitdrukkingen. Veel genderneutrale mensen waarderen het als je het voornaamwoord "hen" gebruikt om naar ze te verwijzen, maar er bestaat nog geen consensus over of het dan grammaticaal correct is om over één iemand te zeggen "hen is genderneutraal" of "hen zijn genderneutraal". De grammatica-nerd in mij krijgt hier het vliegend heen-en-weer van.

Dat feministen, socialisten, anarchisten, antiglobalisten, antiracisten en anti-klimaatveranderingsactivisten op papier andere doelen hebben, maar dat ze het er in ieder geval over eens zijn dat de wereld wordt bestuurd door een klein groepje van voornamelijke witte mannen

die hun werk niet goed doen. Waar ze het niet over eens zijn is of het eraan ligt dat ze wit zijn, dat het mannen zijn, dat het zo'n klein groepje is, dat ze hun werk niet goed doen, of dat er überhaupt mensen bestuurd worden.

Dat er zwarte activisten zijn die vinden dat zwarte mensen nooit helemaal tot volle wasdom kunnen komen in een racistisch land en dat ze daarom allemaal naar Afrika moeten gaan. Andere zwarte activisten reageren hierop dat dat precies is wat de KKK wil. Op een vergelijkbare manier zijn er LHBT+ mensen die vinden dat het homohuwelijk nooit had moeten worden ingevoerd omdat het huwelijk een onzinnig patriarchaal instituut is waar niemand echt veel beter van wordt. Trouwen, volgens hen, assimileert *queerness* tot iets dat verteerbaar is voor de meerderheid, terwijl ze die meerderheid juist willen dwingen om hen te accepteren zoals ze zijn, in plaats van wie ze zouden kunnen worden, in de zin van: nette burgers die “toevallig” *queer* zijn. Of zwart.

Dat je er als kind van rijke ouders nooit zomaar vanuit moet gaan dat iedereen uiteindelijk hetzelfde leven wil als jij.

Dat je mensen zult tegenkomen die zoveel shit hebben meegemaakt dat het bijna onmogelijk is om ze aan te kijken zonder je intens schuldig te voelen. Je zult een manier moeten vinden om je daar overheen te zetten als je daadwerkelijk iets voor die mensen wilt betekenen.

Dat je niet moet vragen waarom iemand altijd T-shirts met lange mouwen draagt als je niet bereid bent een arm vol kleine witte littekens te zien. Dat er meer mensen als kind zijn mishandeld of verkracht dan je ooit voor mogelijk zou houden. Sommige van hen zullen je daar heel luchtig over vertellen, vooral als het door een leraar of een priester gebeurde, als iets wat er nou eenmaal bij hoorde. Dat serieus en bezorgd naar iemand luisteren zo nu en dan het tegenovergestelde is van wat diegene wil of nodig heeft.

Elke website die wordt gebouwd om dissidenten verboden ideeën en teksten uit te laten wisselen onvermijdelijk ook zal worden gebruikt om drugs, wapens, en baby's op te verhandelen. Dat er de laatste tien jaar een markt is ontstaan voor fairtrade cocaïne.

Je moet leren om te kiezen op welke discussies je ingaat, en voor welke van je nieuwe meningen over de wereld je bereid gaat zijn om vrienden te verliezen.

Dat sommige activisten ervan overtuigd zijn dat je iemand van gedachten kan doen veranderen door diegene op z'n smoel te timmeren. Mensen die dit vinden zijn zelf vaak al meerdere malen op hun smoel getimmerd en werden daar alleen maar vastberadener van. Dit soort types zijn ook altijd de laatsten die komen helpen met de afwas.

Dat er online zelfverdedigingsworkshops zijn over wat je moet doen als iemand probeert je hijab af te trekken.

Dat het sinds de jaren tachtig steeds minder vanzelfsprekend is geworden dat de apparaten die je koopt daadwerkelijk jouw eigendom zijn, in de zin dat je eraan mag sleutelen zonder dat de producent dan het recht heeft om je apparaat van een afstandje te blokkeren of stuk te maken. Ergo: na veertig jaar *laissez-faire* kapitalisme “hebben” we onze eigen spullen steeds minder – precies waar de anti-communisten die dat kapitalisme in stand hebben gebracht voor waarschuwd. De ironie hiervan is een goed voorbeeld van het verschil tussen dingen die *komisch* zijn en dingen die *grappig* zijn. Dit is een onderscheid dat je vaak tegen gaat komen.

Dat Nederlanders de gewoonte hebben om te zeggen: jij bent een racist, in plaats van: wat je zojuist deed was racistisch. Dit maakt gesprekken over racisme in Nederland vaak zo moeilijk: mensen lijken ervan uit te gaan dat een racist iets is dat je nu eenmaal *bent*, in plaats van iets wat je *doet*. Als je eenmaal tot racist bent verklaard is er geen weg meer terug. In dat opzicht is het niet onlogisch dat mensen de term “racist” als geuzennaam zijn gebruiken, hoewel het het niet minder dom maakt.

Dat mensen van kleur het niet altijd over racisme willen hebben en dat ze het niet op prijs stellen als dit je verbaast.

Dat de iconografie en het taalgebruik van elke succesvolle *grassroots* beweging zal worden gebruikt om t-shirts mee te verkopen. Je kunt dit zien als een teken dat je gehoord wordt of dat er niemand naar je heeft geluisterd.

Dat er volwassen mensen bestaan die simpelweg niet kunnen lezen.

Dat op vakantie naar Oeganda gaan om een weeshuis te bouwen er uiteindelijk voor zorgt dat Oegandese metselaars geen werk meer hebben en dat die weeshuizen na een paar jaar gesloopt moeten worden omdat een studie culturele antropologie je er niet toe heeft opgeleid om fatsoenlijk cement te mengen.

Dat jonge activisten beter voor elkaar dan voor zichzelf zorgen.

Dat meisjes worden opgevoed met het idee dat ze passief en mooi moeten zijn, maar dat het tegenoverstelde geldt voor jongens, die hun hele kindertijd te horen krijgen dat de wereld alleen maar gered kan worden door iemand die op hen lijkt. De meesten houden hier een flink messiascomplex aan over. De anarchist die bierflesjes naar de ME gooit denkt dat hij op een soort kosmische manier is voorbestemd om te winnen, maar de jongen achter het plastic schild denkt dat ook. Dit aspect van de genderorde is al zo oud als de geschiedenis zelf en maakt het baggersimpel om jongens zo ver te krijgen om oorlogen uit te vechten. Mannen worden net zo hard uitgebuit omwille van hun gender als vrouwen. Het verschil is dat ze er veel meer voor terugkrijgen.

Dat als je je smartphone meeneemt naar een demonstratie, de politie kan achterhalen waar je was, wie je hebt gebeld, wie je sms'jes hebt gestuurd en wat daar in stond. Als je gearresteerd wordt, hebben ze bovendien het recht om je telefoon te doorzoeken, tenzij je een wachtwoord hebt. Dan kunnen ze alleen nog proberen jou dermate onder druk te zetten dat je je eigen telefoon ontsluit.

Dat niemand het er over eens is wat de term "politiek correct" nou precies betekent.

Dat in de wetenschap een feit waar is als het klopt en in de politiek wanneer genoeg mensen het geloven.

Als je een onpopulaire mening hebt, moet je je leren verweren tegen een wereld die je de hele tijd wilt duidelijk maken dat je het fout hebt. Dit kan leiden tot een diep ingegraven verdedigingsmechanisme dat, psychologisch gezien, precies hetzelfde is bij feministen als bij mensen die denken dat de aarde plat is en alle wetenschap een Satanistische samenzwering.

Dat je altijd in een bubbel zit, maar dat je kunt kiezen in *welke* bubbel je zit. Wie vakken mediawetenschappen heeft gevolgd weet dat je het nieuws nooit zomaar kunt vertrouwen, maar dat roept de vraag op wie je dan *wel* kunt vertrouwen. Zelfs als je ieder nieuwtje kunt *factchecken* moet je alsnog besluiten welke bronnen je daarvoor gebruikt. Mijn eigen poging om mijn bubbel uit te breiden bestond er uit om een aantal tamelijk rechtse websites toe te voegen op Facebook. Dit heb ik ongeveer een week volgehouden voor ik ze verwijderde. Daarna werd ieder nieuwsbericht verdacht, en begon ik me bij alles wat ik las af te vragen wie er baat bij had als ik dat geloofde. Of wie er baat bij had als ik me specifiek *daar* zorgen over zou maken in plaats van iets anders. Nieuws verzamelen kreeg zo iets van een postmoderne detectiveroman, waarin alle aanwijzingen elkaar tegenspreken en je er nooit achter komt wie het nou gedaan heeft. Het maakte me soms nostalgisch naar de situatie van mijn grootouders, die een krant kregen thuis, en wat daarin stond was de wereld.

Dat de *bad guys* in Disneyfilms meestal veel betere rolmodellen zijn voor kleine kinderen dan de helden.

Dat, in tegenstelling tot wat mensen op de middelbare school me vertelden, daklozen vaker in de portieken van bedrijfspanden slapen dan onder de brug. Voor bedrijven die hier niet van gediend zijn, bestaan er apparaatjes die, zodra er iets beweegt in het portiek, heel hard en schurftend irritant beginnen te piepen. De deluxe-versies hiervan werken met flitslichten.

Dat je als activist je hele volwassen leven obsessief bezig kan zijn met het tegenwerken van iemand die niet eens weet dat je bestaat.

Dat het historisch gezien bijna onmogelijk is om te zeggen of iemand de wereld heeft verbeterd of niet, aangezien bijna elk idee en elke uitvinding wel gebruikt kan worden om mensen uit te

moorden. Het is daarentegen spotgemakkelijk om te bepalen wie de wereld slechter heeft gemaakt. Nederland staat vol met standbeelden van die mensen.

Dat er lange en slopende discussies te voeren zijn over de voors en tegens van lachen tijdens demonstraties. Dat je van sommige mensen niet weet of ze een grapje maken als ze aanbieden om je te leren hoe je thuis napalm kunt maken.

Dat mensen met veel geld vaak de grootste nihilisten ter wereld zijn.

Dat homofobie niet per se betekent dat je homoseksualiteit afwijst. Het kan ook betekenen dat je erg sterke meningen hebt over wie op de correcte manier *queer* is, of wanneer het gepast om openlijk *queer* te zijn. Een meta-versie hiervan komt voor bij ongemakkelijke mensen als ik, die zo bang zijn om per ongeluk homofoob te zijn dat ze *queer* mensen niet zo goed meer durven aan te spreken, zelfs als ze ontzettende *assholes* zijn.

Dat mensen op een voetstuk zetten zonder ze vervolgens macht te geven ook een vorm van onderdrukking is.

Dat je land ontvluchten na een verkiezingsuitslag 'voting with your feet' heet.

Dat de meeste verkrachters het niet eens doorhebben dat ze iemand verkracht hebben.

Dat als het gesprek over de economie gaat, Shell een Nederlands bedrijf is, maar als het over de Nigerdelta gaat ze ineens Brits wordt. Dat iedereen ineens een socioloog is zodra je over immigratie begint.

Dat je helemaal gelijk kunt hebben en alsnog dodelijk irritant kunt zijn. Dat er mensen zijn van bijna dertig die dit nog steeds niet doorhebben.

Dat stereotypes best waar kunnen zijn, maar dat ze zelden het hele verhaal weergeven. Dat de mensen waar je het het minst mee eens bent vaak het beste begrijpen waar je mee bezig bent. Dat hoe kwaad je bent op geen enkele manier correleert met hoe effectief je bent. Dat een goede viltstift drie euro vijfenveertig kost en maanden meegaat als je de dop erop doet.

Dat als je ergens tegen bent, dat niet betekent dat je dan ook automatisch geen deel van het probleem meer bent.